

בעזהשׁי"ת

מזאורי השבת

כל בו לעניני הדלקת נרות שבת

ובו לקט הלכות, הליכות ומנהגי ישראל תורה על
הדלקת נרות שבת, ערוך ומסודר כשולחן הערוך
בשפה קלה וברורה, דבר דבור על אפניו עם טעמי
המנהגים, מקורות והארות, ליקוטי בתר ליקוטי על פי
עובדות, הנהגות והוראות מרבתינו הק' לבית בעלזא

נערך ונסדר בס"ד ע"י
ישראל יהודה יאקאב
אשדוד יצ"ו

הוצאת מכון "אור הצפון"
קרית בעלזא ירושלים ת"ז
חודש שבט שנת תשע"ז לפ"ק

ואפילו יש לו פתילה מוכנה, אסור להבהבה ביום טוב להכשירה להדליקה, משום 'תיקון מנא' כב.

אבל פתילה מוכנה, מותר להשרותה בשמן כג. וכן מותר למעכה בידו כדי להקשותה כד.

לדבק הנר למקומו

יד. אסור להתיך נר של שעוה וחלב וכדו', בכדי להדביקו למקומו, משום מלאכת 'ממרח' כה.

וכן אין לחתך, או למעך הנר כדי להתאימו למקומו, משום מלאכת 'מחתך' ו'תיקון מנא' כו.

לנקות את הפמוטות והכוסות לשים שם נרות

טו. פמוט או כוס העשוי להדליק בו נרות, ויש בו שיירי שעוה וחלב וכדו' מהדלקה קודמת - שהם 'מוקצה' כז, ורוצה להסירם ביום טוב, כדי שיוכל להדליק בו. וכן הרוצה להסיר את חתיכת המתכת המחזקת הפתילה הנמצאת בתוך הכוס שרוצה להדליק, שהוא מוקצה, דנו הפוסקים האם מותר להסירם לצורך הדלקה נוספת כח.

גזירה שמא ימרח להחליקו; שו"ע הרב (שם, ס"ו); משנה ברורה (שם, ס"ק יח).

כו. שמירת שבת כהלכתה (פרק י"ג סעי' מב, ועיי"ש בהערות).

כב. שו"ע ונו"כ (סי' תקיד ס"ט). [ובאופנים מסוימים - אם הפתילה מתחילה לבעור והוא מכבה אותה, יש גם חשש כיבוי].

כג. שם.

כז. ראה לקמן (בדין טלטול שיירי הנרות) בביאור דין מוקצה בשיירי החלב והשעוה.

כד. שם, שהוא תיקון מנא 'כלאחר יד' (משנה ברורה ס"ק מד).

כח. בענין זה דנו הפוסקים, שהרי שיירי החלב והשעוה, וכן ה'דיסקית' של מתכת הם מוקצה, האם מותר לטלטל מוקצה

כה. מגן אברהם (סי' תקיד סק"ו) [לדעת ספר הזכרונות אסור מן התורה, שהוא 'ממרח', ולדעת המג"א איסורו רק מדרבנן

ולמעשה: בעת הצורך כט ניתן להקל להסירם. ולכתחילה ליעשה זאת על ידי כלי לא, ולא בידיו ממש לב.

סי' מז אות טו; ועוד), כי מאחר שאין לשיירי השעוה והמתכת שום חשיבות כלל, הם בטלים אל הכלי ואינם נחשבים למוקצה (כל זמן שלא הוציאם. אבל כאשר הוציאם והם בפני עצמם, חייב להשליכם, עיי"ש). ויש המפקפקים בסברא זו, ואכמ"ל.

[הוספת הדומ"צ הגרנ"ה רייזמן שליט"א: יש לצדד עוד, שהדבר דומה להדחת כלי שיש בו לכלוך, שמותר משום שהשיריים שנותרו בטלים לכלי (ראה או"ח סי' שכג ס"ח ובנו"כ), אף על פי שבשעת הדחה מסיר את השיריים מן הכלי].

ולמעשה הסכמת פוסקי זמננו להקל בדבר (שמירת שבת כהלכתה פרק י"ג סעי' מט-נ; ארחות שבת פי"ט סעי' רח; ועוד).

כט. כי אם יש לו אפשרות אחרת, כגון שיש לו כוסות אחרים וכדו', וודאי שאין להזדקק להיתרים הנ"ל (שאם יש לו אפשרות אחרת אינו נחשב 'צורך אוכל נפש'), ובפרט שיש לחוש לדעות האוסרים.

ל. שבכך מרויח שיטת הפוסקים (ראה סי' שח, טו"ז ס"ק יח; משנה ברורה ס"ק קטו) הסוברים שבאופן זה נחשב כ'טלטול מן הצד', שמותר אם כוונתו לצורך מקומו או לצורך דבר המותר (ובנידון דין לפנות המקום להדליק נר נוסף).

לא. לכתחילה יקה כלי שמלאכתו להיתר [כגון סכין, כף וכדו'] (ראה קיצור שולחן ערוך סי' צח סכ"ד). ועדיף שיהיה בכלי שאין דרכו להסירו בחול (שבאופן זה דנו הפוסקים האם נחשב כ'טלטול מן הצד' או טלטול כדרכו, ואכמ"ל). ואם אין די בכך (או שהחלב אינו כשר, ואינו רוצה

זה לצורך הדלקת הנרות (ראה במאורות נתן [להגר"נ קופרשטוק פרק ז' סי' ל, אות יב]; נחלת ישראל [פכ"א אות ז, עמ' תרעט-תרפב] ועוד, שהביאו את צדדי הפוסקים בזה, ואכמ"ל).

ונעתיק את עיקרי הסברות המובאות בפוסקים: א' - על פי מה דאיתא בשו"ע (סי' תקט ס"ז), שמותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש. ובעקבות זה כתב הרעק"א (על טו"ז סו"ס תקא), שמותר להסיר מן הנר פתילה ישנה שהיא מוקצה, בכדי להדליק בה נר חדש, כי ההדלקה היא צורך אוכל נפש (ובעקבות זה התיר בשמירת שבת כהלכתה פרק י"ג סעי' מט-נ; ועוד מאחרוני זמננו אף לנידון דידן).

אמנם מאידך, מדעת שאר פוסקים נראה שלא סברו כן. וכפי שמובא בב"י (סי' תקיד בשם תרוה"ד), שאסור להוציא הפתילה שהיא מוקצה לצורך הדלקה נוספת. וכן הביאו הפוסקים (טו"ז סי' תקא סק"ז; שו"ע הרב שם סעי' יח) המתירים להסיר הפתילה, רק משום שסומכים על השיטות שאינה מוקצה, ולא סברו כסברת הרעק"א. ונראה שסברו שניקוי הנר בכדי להכשירו לשים בו נר חדש אינו בגדר 'צורך אוכל נפש'.

זאת ועוד, העיר הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (שמירת שבת כהלכתה פי"ג הע' פז), שכיום שהבתים מוארים באור העלעקטרי, והדלקת הנרות היא רק לכבוד ועונג ולא להאיר את האכילה, אף לרעק"א אינו בכלל 'צורך אוכל נפש'.

ב' - סברא נוספת כתבו אחרוני זמננו (מנחת שלמה תנינא סי' מב, אות ב ד"ה ונראה במוסגר; ארחות שבת ח"ב פי"ט הע' רפו בשם הגרש"ז א והגר"ש אלישיב; שמירת שבת כהלכתה פי"ג הע' קנה ע"פ חזון איש שבת

[אבל אין להסיר שיירי החלב והשעווה על ידי התכתם במים רותחים לג].

מיום טוב לחברו

טז. אף תיקוני זהכנת הנרות שמותר לעשותם ביום טוב, כנז"ל, מכל מקום זהו רק ביום זה עצמו שרוצה להדליק בו. אבל אסור להכין את הנרות להדלקה מיום טוב לחברו ל^ד, בין ביום טוב שני של גלויות ובין ביום טוב שני של ראש השנה.

ענף ג' - סדר ההדלקה

הברכה

יז. על מצות הדלקת נרות יום טוב - מברכים בשעת הדלקה: "ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וצונו להדליק נר של יום טוב" לה.

יח. מנהגינו כדעת הסוברים, שביום טוב האשה מברכת לפני הדלקת הנרות, כפי שמברכים בכל המצוות לפני קיום המצוה - 'עובר לעשייתה'.

ואין זו דומה להדלקת נרות שבת, שמברכים לאחר ההדלקה, כי בשבת אנו חוששים שאמירת הברכה נחשבת ל'קבלת שבת', ולאחר

- דבר נזולי (ע"פ סי' שכ סעי' ט-יז). ראה שמירת שבת כהלכתה פי"ג סעי' מט; שו"ת שבט הקהתי ח"ד סי' קמד).

לד. מגן אברהם (סי' תקיד ס"ק טו); שו"ע הרב (שם, סט"ז); משנה ברורה (שם, ס"ק לה) על פי המתבאר בסי' תקג.

לה. שו"ע (סי' רסג ס"ה; סי' תקיד סי"א).

להשתמש בכלי מטבח לכן), יכול להשתמש אף בכלי שמלאכתו לאיסור (ככלי עבודה - כגון מברג), כפי שמותר להשתמש בכלים אלו לצורך גופו, כאשר אין לו כלי אחר (סי' שח ס"ג, ובמשנה ברורה ס"ק יב).

לב. כן הכריע הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל (כמובא בספר נחלת ישראל הנ"ל).

לג. שהוא 'מוליד' ועושה בידיים מדבר מוצק